

KOERS NH2050

Balans tussen economische groei en
leefbaarheid

KOERS NH

5 | Voorwoord

6 | Koers NH2050

8 | Hoofdambities voor de Omgevingsvisie NH2050

9 | Inleiding

10 | Balans tussen economische groei en leefbaarheid

14 | Verantwoording proces

16 | Bijlagen

18 | Bijlage 1: Hoofdpunten uit PS-debat 9-10-2017

20 | Bijlage 2: Aanvaarde en positief geadviseerde moties op
13-11-2017

27 | Bijlage 3: Aangenomen amendementen op 18-12-2017

31 | Bijlage 4: Referentie: Verkenningen NH2050

33 | Bijlage 5: Stroomschema hoofdambities

INHOUD

VOORWOORD

Voor u ligt de 'Koers NH2050; Balans tussen economische groei en leefbaarheid'. Hierin geven Provinciale Staten van Noord-Holland richting aan de Omgevingsvisie NH2050. In de visie kijken zij naar de toekomst van de leefomgeving in Noord-Holland en geven zij aan hoe zij willen dat die leefomgeving zich ontwikkelt.

De provincie Noord-Holland kent een hoog welvaarts- en welzijnsniveau. Om deze ook voor de toekomst veilig te stellen is een goede balans nodig tussen economische groei en leefbaarheid. Een gezonde en veilige leefomgeving, die goed is voor mens, plant én dier, is een voorwaarde voor een goed economisch vestigingsklimaat.

Een prettige en gezonde leefomgeving is een omgeving waar het goed wonen en werken is. Waar je zo min mogelijk wordt blootgesteld aan ongezonde en onveilige stoffen. waar voldoende voorzieningen zijn en waar voldoende lucht, licht en groen is. De provincie draagt bij aan de klimaatdoelstellingen van Nederland. Om dit te bereiken, moet in 2050 de Noord-Hollandse samenleving volledig klimaatneutraal zijn en de economie duurzaam ingericht. Innovatie is daarvoor een belangrijke motor en we bieden ruimte aan de ontwikkeling van circulaire economie, duurzame landbouw, energietransitie en experimenten.

Provinciale Staten willen dat de grote woningbehoefte voornamelijk binnenstedelijk wordt opgelost. Duurzaamheid van de totale woningvoorraad is daarbij uitgangspunt. Zeker in Noord-Holland, waar we bijna aan alle kanten omgeven zijn door water, is het belangrijk dat we beschermd zijn tegen het water. Daarnaast is mobiliteit een belangrijk thema. Noord-Hollanders moeten zoveel mogelijk de vrijheid hebben om hun eigen vervoerswijzen te kiezen, waarbij de negatieve effecten van mobiliteit op de leefomgeving nadrukkelijk worden meegewogen. Ook is er ruimte voor experiment en innovatie. Tegelijkertijd worden de unieke kwaliteiten van het landschap behouden of zelfs versterkt. Waar mogelijk wordt de bodem-, water- en luchtkwaliteit verbeterd en de biodiversiteit vergroot.

Om de ambities waar te maken, hanteren we het uitgangspunt 'lokaal wat kan, regionaal wat moet'. Daarbij staat de opgave centraal, vanuit een gedeelde visie op de (bestaande en toekomstige) kwaliteiten van een gebied. Vanuit een groot vertrouwen naar de lokale initiatiefnemers is de provincie terughoudend met het opstellen van regels. Maar als het nodig is om de balans te bewaken en te bewaren pakt de provincie haar rol.

De Koers NH2050 formuleert de langetermijnambities die in de Omgevingsvisie NH2050 verder worden uitgewerkt. De koers is tot stand gekomen op basis van gesprekken met verschillende stakeholders en inwoners van Noord-Holland. Ook zijn de moties die PS tijdens het debat op 13 november 2017 hebben aangenomen verwerkt, evenals twee amendementen op 18 december 2017.

In de Verkenningenfase hebben we vooral feiten verzameld over de uitdagingen die op onze leefomgeving afkomen. In de Koersfase hebben we met onze professionele partners en met inwoners van Noord-Holland het gesprek gevoerd over hun toekomstige leefomgeving. Welke kant moet het opgaan met de omgeving waarin zij wonen, werken en recreëren? Er zijn talloze gesprekken gevoerd, aan vergadertafels, in werkbijeenkomsten, via panelonderzoeken, via onze online publiekscampagne Jouw Noord-Holland, in Noord-Hollandse huiskamers en op evenementen. Tussentijds hebben we op basis daarvan en van de eerder gedane Verkenningen NH2050 drie uiteenlopende verhaallijnen opgesteld, die hun plek hebben gekregen in het 'Discussiedocument: drie verhaallijnen op weg naar de Koers NH2050'.

Nu de Koers NH2050 is vastgesteld, gaan we de volgende fase in. Op weg naar de Ontwerp-Omgevingsvisie. Dit gebeurt in samenspraak met gemeenten, waterschappen en belangenorganisaties. In deze fase loopt de publiekscampagne Jouw Noord-Holland door (www.facebook.com/jouwnoordholland). Alle Noord-Hollanders worden van harte uitgenodigd om ook in de komende periode hun stem te laten horen. Naar verwachting wordt het ontwerp in juni 2018 ter inzage gelegd.

Joke Geldhof
Coördinerend gedeputeerde Omgevingsvisie

KOERS NH2050

Foto: Theo Baart

HOOFDAMBITIES VOOR DE OMGEVINGSVISIE NH2050

Hoofdambitie

(rode draad uit het PS-debat 9-10-2017)

Noord-Holland heeft een relatief hoog welvaarts- en welzijnsniveau. Om deze ook voor de toekomst vast te kunnen houden, richten we ons op een goede balans tussen economische groei en leefbaarheid. Zodanig dat bij veranderingen in het gebruik van de fysieke leefomgeving de doelen voor een gezonde en veilige leefomgeving overeind blijven.

Sturingsfilosofie

(65, 76, 81, 82, 120)¹

We gaan uit van het principe 'lokaal wat kan, regionaal wat moet', gelet op de diversiteit aan regio's, om ruimte te bieden aan maatwerk en om vorm te kunnen geven aan een wendbare samenleving. Hierbij staat de opgave centraal. Dat bepaalt de wijze van sturing en samenwerking.

Deelambities

1. Leefomgeving

We staan voor een gezonde en veilige basiskwaliteit van de leefomgeving, maar sluiten een verhoging van deze ambitie in de toekomst niet uit.

a. Klimaatverandering (67, 90, 92, A29):

Onze ambitie is een klimaatbestendig en waterrobuust Noord-Holland. We ontwikkelen en richten stad, land en infrastructuur klimaatbestendig en waterrobuust in. We zetten ons in om gebiedsgericht en in gezamenlijkheid met de partners die daar mede voor verantwoordelijk zijn de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen.

b. Gezondheid en veiligheid (66, 90):

Onze ambitie is het behouden en waar mogelijk verbeteren van de kwaliteit van bodem-, water- en lucht, externe veiligheid, geluidbelasting en (ontwikkelingen in) de ondergrond. In elk geval voldoen we aan de wettelijke normen, en waar mogelijk meer. We spannen ons in om samen met onze partners zo spoedig mogelijk aan de KRW-normen voor water en aan de WHO-normen voor luchtkwaliteit te voldoen, doch uiterlijk in 2027 wat betreft de KRW-normen en 2050 wat betreft de WHO-normen.

c. Biodiversiteit en natuur (PS-debat 9-10-2017 en Verkenningen NH2050):

Onze ambitie is om de biodiversiteit in Noord-Holland te vergroten, ook omdat daarmee andere ambities/doelen kunnen worden bereikt. Zoals een gezonde leefomgeving, economische duurzame landbouw, bodem- en

waterkwaliteit, aantrekkelijke verstedelijking en klimaatadaptatie.

2. Gebruik van de leefomgeving (68)

We willen ruimtelijk ontwikkelingen faciliteren, onder voorwaarde van behoud en ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit.

a. Economische transitie (77, 80, 85, 96):

Onze ambitie is een duurzame economie, met innovatie als belangrijke motor. We bieden daarom ruimte aan de ontwikkeling van circulaire economie, duurzame landbouw, energietransitie en experimenten.

b. Wonen en Werken (68, 69, 101):

Onze ambitie is dat vraag en aanbod van woon- en werklocaties (kwantitatief en kwalitatief) beter met elkaar in overeenstemming zijn. De woningbouwbehoefte wordt vooral in en aansluitend op de bestaande verstedelijkte gebieden gepland, in overeenstemming met de kwalitatieve behoeftes en trends. Duurzaamheid van de totale voorraad is uitgangspunt.

c. Mobiliteit (70, 74, 100, A23):

Onze ambitie is dat de inwoners en bedrijven van Noord-Holland zichzelf of producten effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden. De provincie zet zich in voor het versterken van mobiliteitsopties die hieraan bijdragen, zoals goede OV-verbindingen, uitstekende infrastructuur voor alle modaliteiten en technologische innovatie. Inwoners en bedrijven hebben zoveel mogelijk de vrijheid om hun eigen vervoerswijzen te kiezen. Zodanig dat het totale verkeers- en vervoersnetwerk optimaal wordt gebruikt en ten dienste staat van de ruimtelijk-economische ontwikkeling. We sturen op een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur. We streven naar een vorm van basisbereikbaarheid voor kleine kernen.

d. Landschap (69)

Onze ambitie is het benoemen, behouden en versterken van de unieke kwaliteiten van de diverse landschappen en de cultuurhistorie.

3. Energietransitie (75, 92)

Onze ambitie is dat Noord-Holland als samenleving in 2050 volledig klimaatneutraal en gebaseerd is op (een maximale inzet op opwekking van) hernieuwbare energie. Daarom bieden we de ruimte aan de noodzakelijke energietransitie en daarvoor benodigde infrastructuur. Rekening houdend met de ambities voor verstedelijking en landschap. We monitoren de ontwikkeling van de energievraag, het aandeel duurzame energie en de hoogte van de CO₂-uitstoot.

¹ Tussen haakjes wordt verwezen naar de herkomst van de ambities. De nummers verwijzen naar de moties die op 9 oktober en 13 november 2017 zijn ingediend, aanvaard en/of positief geadviseerd en naar de aangenomen amendementen op 18 december 2017

INLEIDING

Noord-Hollandse leefomgeving heeft kwaliteit

Het panelonderzoek in de campagne Jouw Noord-Holland laat het zien. De Noord-Hollanders zijn bovengemiddeld tevreden over de provincie waar ze wonen. De economie in Noord-Holland doet het goed en trekt veel mensen aan van buiten de provincie, Nederland en zelfs daarbuiten. Noord-Holland mag zich dan ook een mooie en succesvolle provincie noemen. De steden, dorpen en landschappen in al hun diversiteit spreken aan. Er is veel en diverse werkgelegenheid in bijvoorbeeld de zakelijke dienstverlening, de havens, in en om Schiphol, de Greenports, de media, ICT, maakindustrie en toerisme. Er zijn vele verschillende aansprekende woonmilieus van hoogstedelijk in Amsterdam tot aan zeer landelijk op diverse plekken in de provincie. De recreatieve mogelijkheden met mooie landschappen zijn nooit ver weg, zoals aan de kust of in de duinen, de veengebieden, langs het IJsselmeer, de Wadden of in Westfriesland of het Gooi. Kortom, Noord-Holland beschikt over vele kwaliteiten.

Onze leefomgeving staat onder druk²

Die kwaliteiten zijn naar de toekomst toe geen gegeven op zich. De leefomgeving staat onder druk door tal van ontwikkelingen die ook nog eens onzeker zijn in zowel hun verschijningsvorm als het tempo waarin ze zich voltrekken.

Zo nemen de gevolgen van klimaatverandering toe, en de biodiversiteit af. De samenleving verandert en de bevolking vergrijs. Technologische ontwikkelingen beïnvloeden de manier waarop we sociale contacten onderhouden, de plekken en tijdstippen waar we werken. Maar ook hoe we aan informatie komen. Hoe informatie over ons eigen handelen door anderen wordt gebruikt om dat handelen weer te beïnvloeden. Kortom, de voortschrijdende digitalisering dringt steeds verder in ons dagelijks leven door. De manier waarop we ons organiseren verandert, zowel tussen overheden onderling, als tussen overheden, bedrijfsleven en wetenschap. Het zelforganiserend vermogen in de samenleving neemt toe en initiatieven vanuit de samenleving spelen een steeds grotere rol.

De ruimtelijk-economische ontwikkeling van Noord-Holland is in transitie. Bestaande economische clusters als havens, luchthaven, bloemenveiling en landbouw worden door mondiale ontwikkelingen gedwongen nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen. Tegelijkertijd dienen zich kansen aan voor nieuwe economische activiteiten, waarin een grote rol voor de kenniseconomie is weggelegd, zowel in bestaande als in nieuwere economische clusters. Er is een ontwikkeling zichtbaar naar een digitale economie, waarbij de uitgangspositie (met onder meer goede ICT-infrastructuur en een van de belangrijkste internet-hubs van de wereld) van Noord-Holland veel kansen biedt voor economische groei en

vernieuwing. Klimaatverandering dwingt ons tot een energietransitie. De trek naar de stad van mensen en economische activiteiten, zoals we in Noord-Holland zien richting Metropoolregio Amsterdam, vergroot de vraagstukken van mobiliteit en verstedelijking.

De verschillen tussen Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid, qua aantal mensen die er leven en werken, nemen toe. Kortom, alles is in transitie en dat gaat gepaard met vele onzekerheden. Die transitie biedt echter ook tal van kansen voor het op peil houden en verbeteren van onze fysieke leefomgeving en daarmee van het welzijn- en welvaartsniveau van iedere Noord-Hollander. Provinciale Staten van Noord-Holland hebben daarom ook een aantal samenhangende ambities geformuleerd om de Noord-Hollanders ook op de lange termijn nog steeds bovengemiddeld tevreden te laten zijn met de plek waar ze leven.

Om de kansen die de verschillende transitie ons bieden te grijpen en daarmee het hoge welvaartsniveau naar de toekomst toe zeker te stellen, is letterlijk en figuurlijk ruimte nodig voor economische ontwikkeling en vernieuwing. Maar dit moet wel in evenwicht zijn en blijven met de basiskwaliteiten van onze fysieke leefomgeving: bodem, water, lucht, natuur en biodiversiteit. Deze bepalen namelijk in hoge mate de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze provincie en daarmee het welzijn van onze inwoners. Juist in onze provincie, waar de ruimtelijk-economische dynamiek hoog is en daarmee ook de druk op de basiskwaliteiten van onze leefomgeving, vraagt dit om een goede balans.

² Gebaseerd op Verkenningen NH2050, januari 2017

BALANS TUSSEN ECONOMISCHE GROEI EN LEEFBAARHEID

Hoofdambitie

Inhoudelijk

De provincie streeft naar een evenwichtige balans tussen economische groei en leefbaarheid. Een economisch vitale provincie draagt bij aan het welzijn, en een leefbare provincie draagt bij aan economische vitaliteit. We staan voor een gezonde en veilige leefomgeving, goed voor mens, plant en dier, en daarmee ook goed voor het economisch vestigingsklimaat binnen de provincie. Dit evenwicht staat ten dienste van duurzame ontwikkeling: toekomstige generaties moeten ook profiteren van de keuzes die wij maken.

Sturingsfilosofie

In onze aanpak om ambities waar te maken, geldt het principe 'lokaal wat kan, regionaal wat moet'. Daarbij staat de opgave altijd centraal. Deze bepaalt het schaalniveau, de samenstelling van samenwerkende partijen en de tijdsperiode. Vanuit een gedeelde visie op de (bestaande en toekomstige) kwaliteiten van een gebied. Om onze doelen te bereiken benutten we alle beschikbare instrumenten. Vanuit een groot vertrouwen in initiatiefnemers en andere overheden zijn we terughoudend met het opstellen van regels.

Gezonde en veilige leefomgeving in de hele provincie

Een gezonde leefomgeving wil zeggen: een woon- werkomgeving waar je zo min mogelijk wordt blootgesteld aan ongezonde en onveilige stoffen en veiligheidsrisico's.

Natuur en biodiversiteit: natuurinclusief ontwikkelen

Voor een gezonde leefomgeving is de aanwezigheid van natuur en biodiversiteit een voorwaarde. Om de biodiversiteit in Noord-Holland op peil te houden zullen toekomstige ontwikkelingen (verstedelijking, landbouw, klimaatmaatregelen) zoveel mogelijk natuurinclusief moeten zijn. Daarmee leveren ze een bijdrage aan behoud en vergroting van de biodiversiteit. Hierbij gaat het niet alleen om de kwantiteit (hectares) maar ook om de kwaliteit (soortenrijkdom, toegankelijkheid). Natuur en maatschappelijke activiteiten zijn wederkerig en kunnen elkaar versterken. Zo kan natuur met veel biodiversiteit ook veel ecosysteemdiensten leveren. Natuur kan bijvoorbeeld ingezet worden in klimaatbuffers en bijdragen aan de gezondheid van mensen. Natuurinclusief bouwen, leven en werken is dan ook een wederkerig beginsel.

Duurzame en vernieuwende economie

De economie van morgen is niet alleen duurzaam, maar ook meer en meer afhankelijk van kennis, keuzes en vaardigheden van mensen. Mensen die steeds bewuster hun plaats van vestiging kiezen. In hun slipstream volgen de bedrijven. Voor Noord-Holland komt dat goed uit.

Een belangrijke kwaliteit van Noord-Holland ligt in de grote mate van diversiteit aan steden, landschappen en regio's. Alle met een sterke eigen identiteit. Hiermee hebben wij een sterke troef in handen. Het is daarom van groot belang ze te bewaren en te versterken. Economische ontwikkelingen dienen qua aard, omvang en vorm aan te sluiten bij de regio of plek.

Dit sluit naadloos aan op het uitgangspunt van een duurzame economie. Die houdt rekening met en bouwt voort op de kenmerken en karakteristieken van de locatie, versterkt die, maar wel passend bij de tijd en bij de stand der techniek. De activiteiten zijn dus bij voorkeur vernieuwend, circulair en schoon en dragen bij aan een gezonde en duurzame leefomgeving.

Toekomstbestendige landbouw in Noord-Holland

Er is in de land- en tuinbouw een omslag gaande naar een adaptieve kringlooplandbouw, die meer rekening houdt met behoud en versterking van biodiversiteit en bodem- en waterkwaliteit. De landbouw in Noord-Holland heeft baat bij innovatie om ook op lange termijn rendabel te kunnen functioneren. Uit oogpunt van duurzaamheid in brede zin moeten de vernieuwingen ook voordelig zijn voor natuur en milieu. Een verantwoorde voedselproductie, dus onder diervriendelijke, gezonde en gecontroleerde omstandigheden. Om de regionale kwaliteiten te versterken en innovatie te stimuleren, bieden we ruimte voor experimenten. Indien nodig wordt ruimte geboden aan schaalvergroting.

Klimaatadaptatie

Essentieel is dat wij zowel het landelijk als het stedelijk gebied beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Dat vergt aanpassingen in zowel de ruimtelijke inrichting als het watersysteem. Met name in gebieden waar sprake is van verdergaande verstedelijking en verdichting, waardoor bij wateroverlast en droogte de schade aan gebouwen en infrastructuur groot kan zijn. Dit speelt helemaal sterk wanneer ook sprake is van bodemdaling. We zorgen ervoor dat we voldoende zijn voorbereid op wateroverlast, hittestress, verdroging, verzilting en de gevolgen van een overstroming.

Nieuwe ontwikkelingen moeten klimaatbestendig en waterrobuust zijn. Ook zijn in sommige bestaande situaties aanpassingen nodig, bijvoorbeeld bij vitale infrastructuur voor energie, drinkwater, ICT en mobiliteit. Met name in stedelijk gebied moet ruimte worden geboden voor het tijdelijk opvangen van water, dat vaker in piekbuien valt. In het landelijk gebied houden we daarnaast ook rekening met verdroging en verzilting.

We onderzoeken, samen met waterschappen en gemeenten, de mogelijkheid om het waterpeil in bepaalde gebieden niet meer kunstmatig laag te houden, maar om het water ruimte te geven en de functie van het gebied daarop aan te passen. Denk aan bepaalde veenweidegebieden, zoals Laag Holland en het Groene Hart, waar de bodemdaling dan wordt tegengegaan, gestopt en waar mogelijk hersteld. Dat heeft enerzijds consequenties voor het grondgebruik dat moet veranderen, anderzijds helpt het tegen de uitstoot van CO₂ en methaan – gassen die bijdragen aan klimaatverandering. Zo kan het tegengaan van bodemdaling bijdragen aan alsook plaatsvinden door slimme natuurontwikkeling. Met vergroting van de biodiversiteit en in sommige gevallen zelfs bodemaangroei als gevolg. Ook ontstaan er mogelijkheden voor andere vormen van landbouw.

Energietransitie

We zorgen niet alleen voor bescherming tegen het water, we doen ook ons uiterste best om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. Gericht op vermindering van de CO₂-uitstoot dat een belangrijke veroorzaker is van de klimaatverandering. Het energievraagstuk is een van de belangrijkste opgaven voor de komende tijd. We sturen op een energietransitie met een maximale opwekking van duurzame energie voor de volledige energievraag in Noord-Holland in 2050. Om dit doel van een klimaatneutraal Noord-Holland in 2050 te bereiken, is een optimale mix nodig van energiebesparing en allerlei vormen van duurzame energie. Op weg naar 2050 houden we daarom oog voor alle nieuwe technologieën – ook buiten de energiesector – die daaraan een bijdrage kunnen leveren.

Daar komt veel bij kijken, ook al om de bestaande woningvoorraad van het gas te halen en energiebesparende aanpassingen te doen. Het gaat niet alleen om de opwekking van duurzame energie, maar misschien nog belangrijker om uitbreiding en aanpassing van de infrastructuur die nodig is om deze energie op een effectieve manier te verdelen. Dat heeft consequenties voor locatiekeuzen van nieuwe ontwikkelingen en voor het landschap. De locatie van opwekking en distributie van duurzame energie en in welke vorm is afhankelijk van meerdere zaken. Zoals van de kenmerken van de ondergrond (voor geothermie bijvoorbeeld) en van het zogenoemde draagvermogen van de verschillende landschappen. Ook de stedelijke, met oog op de ruimtelijke kwaliteit.

We houden rekening met een forse toename van windmolens op zee voor de kust van Noord-Holland. En daarmee met een of meer aanlandingen van kabels en leidingen vanuit zee op onze kust, waarvoor Den Helder en IJmuiden goede uitgangspunten hebben. De energietransitie vraagt om een hele andere benadering van het energienetwerk, de infrastructuur en de locatiekeuzen voor de functies die daaraan moeten worden verbonden.

Ontwikkeling van stad en land

De locatiekeuze voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen wordt bepaald door een veelheid aan factoren. De energie-infrastructuur is er daar een van, maar ook de fysieke bereikbaarheid door verkeers- en vervoersnetwerken, en de internet/ICT-infrastructuur, inclusief datacenters.

Foto: Theo Baart

De locatiekeuze voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen staat dus onder invloed van de effecten van klimaatverandering, van bereikbaarheid, behoud van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten en van de energie-infrastructuur.

De woningbouwbehoefte wordt vooral in en aansluitend op de bestaande verstedelijkte gebieden gepland, in overeenstemming met de kwalitatieve behoeftes en trends. Nabijheid van functies is een belangrijk duurzaamheidsprincipe. Daarbij wordt in het ontwerp rekening gehouden met voldoende afvoermogelijkheden van (regen)water, voldoende groen in en om de stad, en optimale verkeersontsluiting met multimodale knooppunten.

Uitgangspunt is – en daarop zal het verkeers- en vervoersnetwerk worden geoptimaliseerd – dat men zich effectief, veilig en efficiënt kan verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden. Daarbij heeft men zo veel mogelijk keuzevrijheid in het bepalen van zijn of haar vervoerswijze.

Metropoolregio Amsterdam: dynamiek in balans houden

Door de grote economische dynamiek zijn woon- en werklocaties vooral nodig in het zuidelijk deel van Noord-Holland, de Metropoolregio Amsterdam, met Amsterdam als zwaartepunt. Het is nodig om hierin te investeren juist ook uit oogpunt van benutting van de agglomeratiekracht.

De grote economische dynamiek betekent dat de druk op het metropolitane landschap groot is, terwijl dat bijzonder belangrijk is voor het vestigingsklimaat. Zorgvuldigheid is dus geboden. Schiphol en het Noordzeekanaalgebied zijn belangrijk voor de economie van Nederland en Noord-Holland in het algemeen en van de MRA in het bijzonder. Gelet op de balans tussen leefbaarheid en een veilige en verantwoorde groei van Schiphol leggen we voor de ontwikkeling van Schiphol de focus op hinderbeperking in plaats van op het aantal vliegbewegingen. In de bestaande afspraken over Schiphol over de ontwikkelingen van de luchthaven na 2020 zijn randvoorwaarden voor geluid, uitstoot en vervuiling opgenomen waaraan Schiphol zich ook bij een verantwoorde groei in de toekomst moet houden. Hierbij wordt rekening gehouden met de hinder voor omwonenden, het belang van werkgelegenheid van de vele Noord-Hollanders en het gebruik dat zij van de luchthaven maken. Overigens geldt veiligheid eveneens als een absolute randvoorwaarde.

Noord-Holland Noord: ontwikkeling unieke kracht en kwaliteit

Noord-Holland Noord is in vele opzichten economisch kansrijk, zoals voor doorontwikkeling van de agrisector (Greenport Noord-Holland Noord). Tevens heeft de regio goede uitgangspunten om de benodigde energietransitie vorm te geven. Dit komt door de beschikbare ruimte, de mogelijkheden van geothermie en de goede

uitgangspositie van de haven van Den Helder ten opzichte van de grote energie-ontwikkelingen op de Noordzee. Daarbij heeft Noord-Holland Noord met ECN in Petten de kennis in huis om een grote rol te spelen in de energietransitie.

Het noordelijk deel van Noord-Holland beschikt daarnaast over bijzondere eigen kenmerken en kwaliteiten. Zoals (meer) rust, ruimte, groen, natuur en (gezonde) lucht. Die kwaliteiten zijn het waard om te koesteren. Niet alleen voor de inwoners van die gebieden zelf, voor toeristen, maar ook voor de inwoners in het drukke zuidelijke deel van de provincie die op zijn tijd een meer landelijke omgeving willen bezoeken. Om daar rust en ruimte te kunnen ervaren of een ander type woonmilieu te zoeken.

Om deze kwaliteiten te waarborgen is dynamiek en ontwikkeling in Noord-Holland Noord nodig. Verstedelijking nabij knooppunten van openbaar vervoer en in de omgeving van historische binnensteden en de nodige voorzieningen komt daarvoor het meest in aanmerking. Deze locaties kunnen ook dienen als aanvulling op woon- en werkmilieus in de Metropoolregio Amsterdam. Concreet gaat het om de centrumgemeenten Alkmaar en Hoorn en de omliggende regio's. Dit is ook goed voor de vitaliteit van de betreffende regio's.

Foto: Theo Baart

VERANTWOORDING PROCES

Proces Omgevingsvisie NH2050

Op 23 mei 2016 hebben Provinciale Staten (PS) de Startnotitie vastgesteld. Daarin is het proces afgesproken om tot een Omgevingsvisie voor de provincie Noord-Holland te komen.

Het proces bestaat uit vier stappen. Op 21 januari 2017 zijn de Verkenningen NH2050 gepresenteerd, waarmee de eerste fase werd afgerond. Het document Verkenningen NH2050 geeft feiten over autonome ontwikkelingen die op de samenleving van Noord-Holland afkomen en formuleert opgaven die daaruit voortvloeien. Dit vormt in het gehele proces van totstandkoming van de omgevingsvisie het referentiekader.

De tweede fase is die van het formuleren van de koers voor de omgevingsvisie. Deze fase wordt nu met de vaststelling van de Koers NH2050 afgerond. In de Koersfase zijn meningen verzameld. Dat er allerhande ontwikkelingen op onze samenleving afkomen is een feit. Maar hoe met die ontwikkelingen om te gaan, daar kan verschillend tegenaan worden gekeken. In de Koersfase zijn de verschillende blikvelden weergegeven en de opgaven in samenhang met elkaar gebracht. Op basis daarvan bepalen PS de hoofdambitie en daarmee samenhangende doelen voor onze Omgevingsvisie: de Koers NH2050.

In de derde fase van het proces wordt de Omgevingsvisie opgesteld op basis van de door PS aangegeven hoofdambitie en doelen. In de vierde en laatste stap wordt de Ontwerp-Omgevingsvisie NH2050 ter inzage gelegd en vervolgens, voorzien van een Nota van Beantwoording, ter definitieve besluitvorming voorgelegd aan PS.

Wat is de Koers NH2050?

De Koers NH2050 formuleert de hoofdambities en -doelen voor onze omgevingsvisie.

Koers NH2050 is dus niet de omgevingsvisie zelf, maar geeft hier wel duidelijk richting aan. De Koers NH2050 richt zich op de ontwikkeling van de leefomgeving in Noord-Holland op de lange termijn. De horizon van onze Omgevingsvisie is 2050. Deze langetermijnkoers reikt dus verder dan het lopende Coalitieakkoord.

Op basis van de in Koers NH2050 geformuleerde ambities en doelen worden in de Ontwerp-Omgevingsvisie voorstellen gedaan voor versterkingen, aanvullingen en veranderingen aan bestaande netwerken en infrastructures. Tevens wordt een aantal ontwikkelprincipes geformuleerd. Deze ontwikkelprincipes geven meer concreet invulling aan hoe wij samen met alle andere betrokken partijen deze ambities willen verwezenlijken en hoe een en ander zich vertaalt naar de verschillende regio's en gebieden in Noord-Holland. Welke ontwikkelingen, ingrepen en veranderingen in de fysieke leefomgeving zijn op de lange termijn nodig en hoe willen we samen met anderen sturing geven aan deze regionale opgaven?

Onder de Omgevingsvisie komen, conform de Omgevingswet, instrumenten te hangen die gericht zijn op het formuleren van doelstellingen en ambities voor de korte termijn: programma's, een verordening en andere instrumenten zoals bestuursovereenkomsten en subsidieverlening. Dit is nodig om wendbaar te zijn en in te kunnen spelen op veranderingen, maar ook om andere politieke accenten te kunnen leggen. Een goede monitoring is nodig om de kortetermijnacties te beoordelen op hun effectiviteit voor de doelen voor de lange termijn. Indien de effectiviteit er niet of niet in voldoende mate is, dan kunnen deze eventueel worden bijgesteld. De koppeling aan de inzet van andere instrumenten uit de Omgevingswet wordt in de volgende fase gestart en zal een doorlopende activiteit zijn. Ook na vaststelling van de Omgevingsvisie. Op die manier verzorgen we een structurele koppeling tussen langetermijnambities en doelen en kortetermijnhandelen.

Hoe is de Koers NH2050 tot stand gekomen?

Aan de Koers NH2050 is een intensief proces voorafgegaan met een grootschalige participatiecampagne gericht op alle professionele stakeholders en op de inwoners van Noord-Holland.

Discussiedocument

Om te komen tot de koersbepaling is eerst het 'Discussiedocument: drie verhaallijnen op weg naar de Koers NH2050' opgesteld.

Daarvoor is een drietal verhaallijnen opgesteld, elk met een verschillende dominante invalshoek. De verhaallijnen kijken vanuit die dominante invalshoeken in samenhang naar de opgaven zoals die uit de Verkenningen NH2050 naar voren zijn gekomen. Input voor de verhaallijnen vormden de opbrengsten van onze participatiecampagne: de publiekscampagne met twee representatieve panelonderzoeken, het discussieplatform Jouw Noord-Holland op Facebook en de huiskamergesprekken en de verschillende bijeenkomsten en werksessies met de professionele stakeholders, zoals gemeenten en waterschappen (ambtelijk en bestuurlijk), ondernemers en belangenorganisaties.

Het Discussiedocument was bedoeld als hulpmiddel om in het debat op 9 oktober 2017 de hoofdambitie en daarmee samenhangende doelen voor de Omgevingsvisie naar boven te halen door de belangrijkste keuzevraagstukken en consequenties van te maken keuzes scherp in beeld te brengen. Daarmee heeft het document zijn werk gedaan.

Opbrengsten debat en aangenomen moties en amendementen

Op 9 oktober 2017 vond het debat in PS plaats over de Koers voor de Omgevingsvisie NH2050. In twee termijnen hebben PS van gedachten gewisseld over de toekomstige ontwikkeling van de provincie Noord-Holland. In de eerste termijn heeft elke fractie het eigen verhaal naar die toekomst toe geschetst.

Bij het debat zijn 44 richtinggevende moties ingediend. Deze moties zijn op 13 november 2017 in PS in stemming gebracht, voorzien van een preadvies van GS. In totaal zijn er 6 moties aangenomen. Daarnaast is een groot deel van de moties die door GS van een positief advies waren voorzien ingetrokken, ervan uitgaande dat deze moties een plek zouden krijgen in Koers NH2050.

De rode draden uit de bijdragen van alle fracties in het debat, de door GS van een positief pre-advies voorziene moties, de op 13 november 2017 aangenomen moties en de op 18 december 2017 aangenomen amendementen hebben de basis gevormd voor de Koers NH2050.

Aanvullingen

De Verkenningen NH2050 brengen een aantal hoofdthema's naar voren die steeds ons referentiekader vormen voor de opgaven die op ons afkomen:

Klimaatverandering, Bodem-, water- en luchtkwaliteit, Natuur en biodiversiteit, Economische transitie, Energietransitie, Mobiliteit en Landschap en Verstedelijking. Deze hoofdthema's vormden ook het richtsnoer in het Discussiedocument.

PS hebben in het debat op 9 oktober 2017 en de aangenomen moties niet op al deze thema's richtinggevende uitspraken gedaan. Tegelijkertijd vragen ook de ontbrekende opgaven om keuzes in onze Omgevingsvisie en deze keuzes moeten we in samenhang maken. De opdracht vanuit de Omgevingswet en vanuit de door PS vastgestelde startnotitie is immers om een integrale visie op te stellen. De verschillende opgaven werken ook op elkaar in en dat betekent dat het formuleren van een ambitie op een opgave consequenties heeft voor de ambities op andere opgaven.

Daarom zijn in de Koers NH2050 de ambities en doelen die uit het debat en de aangenomen moties naar voren komen aangevuld met de ontbrekende thema's. De ambities die op deze ontbrekende thema's geformuleerd zijn, vloeien voort uit de ambities die PS op andere thema's hebben geformuleerd en die hiermee samenhangen.

Vervolg: opstellen Ontwerp-Omgevingsvisie

De in de Koers NH2050 geformuleerde hoofdambities en -doelen vormen het vertrekpunt voor het opstellen van de Ontwerp-Omgevingsvisie. De Ontwerp-Omgevingsvisie wordt in juni 2018 ter inzage gelegd. In het najaar van 2018 zullen PS de definitieve Omgevingsvisie vaststellen.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: HOOFDPUNTEN UIT PS-DEBAT 9-10-2017

Er is een veelheid aan ideeën en gedachten over de toekomstige ontwikkeling van de provincie Noord-Holland gedeeld in de PS-vergadering van 9 oktober 2017. Hieronder vindt u een opsomming van de kernwoorden uit het debat. Deze kernwoorden zijn ingedeeld met als referentie de hoofdthema's uit de Verkenningen NH2050 (Klimaatverandering, bodem- water- en luchtkwaliteit, natuur/biodiversiteit, samenleving, economische transitie, energietransitie, mobiliteit, verstedelijking en landschap). Ook is er een eerste gedachte over de hoofdambitie uit het debat gehaald. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de inhoudelijke ambitie (het wat) en de sturingsfilosofie (het hoe).

Hoofdambitie

Balans tussen economische groei en leefbaarheid (Duurzame ontwikkeling conform Brundtland)

Sturingsfilosofie: Lokaal wat kan regionaal wat moet, regionaal maatwerk en diversiteit en vergroten wendbaarheid zijn uitgangspunt

Ambities fysieke leefomgeving Klimaat/bodem- water- luchtkwaliteit en Natuur/biodiversiteit

- Gezondheid en veiligheid
- Tegengaan bodemdaling met name in het veenweidegebied
- Koppeling tussen landbouw en natuur met regionale verschillen
- Klimaatbestendig ontwikkelen is uitgangspunt

Ambities samenleving

- Vanuit samenleving denken over fysieke opgaven
- Regionale diversiteit
- Lokaal wat kan regionaal wat moet (samen met lokale partners aangeven wat de regionale opgaven/ belangen zijn)
- Van provinciale belangen naar gezamenlijke regionaal maatschappelijke opgaven
- Experimenteerruimte bieden

Ambities in gebruik fysieke leefomgeving

- Ruimte voor energietransitie, ruimte voor windturbines op industrieterreinen
- Inzetten op een duurzame en circulaire economie
- Landbouw: schaalvergroting/gezonde landbouw natuurinclusief en duurzaam
- Experimenteerruimte om economische transitie en innovatie te stimuleren
- Schiphol: groei kan met inachtneming van gemaakte afspraken over hinder en veiligheid
- Landschap: investeren in landschappen, toplandschappen benoemen, provinciale landschappen benoemen, vernatten en functieverandering in veenweidegebied
- Mobiliteit: keuzevrijheid tussen modaliteiten
- Stimuleren innovatie op gebied van: mobiliteit, wonen bij Schiphol, energietransitie

- Knooppuntontwikkeling
- Spreiding van wonen en werkgelegenheid
- Binnenstedelijk bouwen
- Op peil houden bereikbaarheid en voorzieningenniveau landelijk gebied

BIJLAGE 2: AANVAARDE EN POSITIEF GEADVISEERDE MOTIES OP 13-11-2017

Tabel: Overzicht impact-analyse aanvaarde en positief geadviseerde moties PS-debat op 9-10-2017

Motie-nr.	Indienende partij	Inhoud Motie	Resultaat	Argumentatie GS advies
65	D66	Dragen het college op: bij het vastleggen van de provinciale belangen in de Omgevingsvisie rekening te houden met gebiedsgericht maatwerk	Ingetrokken door herformulering in motie 120, had wel Positief advies	In de Omgevingsvisie willen wij graag regionaal en gebiedsgericht maatwerk leveren
66	D66, PvdD, CU SGP, Ouderenpartij NH, Groen Links	Verzoeken het college: in het koersdocument t.b.v. het opstellen van de omgevingsvisie de ambitie op te nemen om verdere bodemdaling in veenweidegebieden te stoppen en waar mogelijk te herstellen	Aanvaard	Wij zien de motie als steun in de rug als we het zo mogen lezen dat wij het gesprek entameren met medeoverheden om gezamenlijk en gebiedsgericht bodemdaling aan te pakken. We onderschrijven ook de noodzaak van integrale oplossingen. Dit is één van de zaken waaraan de Taskforce bodemdaling (van provincie, waterschappen en enkele gemeenten), op basis van concrete cases, zal gaan werken.
67	D66	Verzoeken het college: in het koersdocument t.b.v. het opstellen van de omgevingsvisie de ambitie op te nemen dat klimaatbestendig en waterrobuust inrichten het uitgangspunt is bij ruimtelijke (her)ontwikkelingen	Ingetrokken door Positief advies	Wij zijn positief over deze motie. De motie is in lijn met ons beleid, klimaatbestendigheid vormt één van de drie hoofdbelangen in de huidige structuurvisie. Het is tevens in lijn met de afspraken die landelijk gemaakt zijn in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie 2018 en het bestuursakkoord Ruimtelijke adaptatie 2014. Wij zien deze motie daarom als steun om dit beleid ook in de Omgevingsvisie voort te zetten.
68	D66	Verzoeken het college: - In het koersdocument t.b.v. het opstellen van de Omgevingsvisie de ambitie op te nemen dat hoge ruimtelijke kwaliteit een randvoorwaarde is voor ontwikkelingen in het landelijk gebied; - Ook in de toekomst, over deze ontwikkelingen in het landelijk gebied advies te blijven vragen van een onafhankelijke commissie ruimtelijke kwaliteit.	Ingetrokken door Positief advies	Wij zijn positief over deze motie als we deze zo mogen lezen dat we met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties de randvoorwaarde ruimtelijke kwaliteit samen vormgeven. En dat we op basis hiervan bijbehorende instrumenten voor ruimtelijke kwaliteit uitwerken (waarbij de geactualiseerde Leidraad Landschap en Cultuurhistorie al uitgewerkt is) en dit in ieder geval niet leidt tot het instellen van nieuwe instrumenten/commissies bovenop de bestaande.

Motie-nr.	Indienende partij	Inhoud Motie	Resultaat	Argumentatie GS advies
69	D66	<p>Verzoeken het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> - in het koersdocument t.b.v. het opstellen van de omgevingsvisie de ambitie op te nemen om de unieke kwaliteiten van de Noord-Hollands toplandschappen te benoemen en te behouden; - van de mogelijkheid gebruik te maken om deze gebieden aan te wijzen als provinciaal landschap. 	<p>Ingetrokken door Positief advies</p>	<p>Wij zijn positief over deze motie als we deze zo kunnen lezen dat we de ambitie om de unieke kwaliteiten van het Noord-Hollands landschap te benoemen, behouden en ontwikkelen in de Omgevingsvisie opnemen. Hierbij zijn de geactualiseerde Leidraad Landschap en Cultuurhistorie en de adviezen van de PARK bouwstenen voor de Omgevingsvisie om de specifieke kwaliteiten van het landschap te benoemen. De wijze waarop dit doorwerkt in ontwikkelprincipes en bijbehorende regimes komen tijdens het opstellen van de ontwerp Omgevingsvisie aan de orde.</p> <p>Ons uitgangspunt hierbij is dat deze exercitie ook moet leiden tot een versimpeling van bestaande regimes rondom landschapsbescherming en dat er geen nieuw regime wordt toegevoegd.</p>
70	D66	<p>Verzoeken het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> - in het koersdocument t.b.v. het opstellen van de omgevingsvisie de ambitie op te nemen dat een goede bereikbaarheid cruciaal is voor de welvaart en het welzijn van alle inwoners; - daarbij in acht te nemen dat een goede bereikbaarheid keuzevrijheid voor verschillende modaliteiten, voor alle Noord-Hollanders impliceert; - daarbij in acht te nemen dat mobiliteitsinvesteringen te allen tijden ook rekening moeten houden met de kwaliteit van het landschap, duurzaamheid, veiligheid en gezondheid. 	<p>Ingetrokken door Positief advies</p>	<p>Dit is voortzetting van het bestaand beleid. We hanteren handvatten als de MER, de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie en agenda Groen. Ons uitgangspunt is de wettelijke normen te hanteren en dus geen extra normen in te zetten bovenop EU-beleid. Dit sluit niet uit dat er toekomstige ontwikkelingen kunnen zijn die invloed kunnen hebben op ons ambitieniveau.</p>

Motie-nr.	Indienende partij	Inhoud Motie	Resultaat	Argumentatie GS advies
73	VVD, CDA, D66, PvdA	Besluiten: 1. een participatiebijeenkomst te organiseren voor gemeenteraden, waterschapsbesturen over de Omgevingsvisie voor Noord-Holland voor behandeling van de concept-Omgevingsvisie in de commissie en de Staten; 2. bij deze participatie bijeenkomsten gemeenteraden, waterschapsbesturen in delegatie in de gelegenheid te stellen hun suggesties en vragen rechtstreeks aan Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten kenbaar te maken; 3. het College van Gedeputeerde Staten te verzoeken om de benodigde middelen vrij te maken voor de onkosten van deze participatie bijeenkomst.	Ingetrokken door Positief advies	Wij zijn positief over deze motie. De motie is in lijn met ons beleid, klimaatbestendigheid vormt één van de drie hoofdbelangen in de huidige structuurvisie. Het is tevens in lijn met de afspraken die landelijk gemaakt zijn in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie 2018 en het bestuursakkoord Ruimtelijke adaptatie 2014. Wij zien deze motie daarom als steun om dit beleid ook in de Omgevingsvisie voort te zetten.
74	VVD	Roepen het College op om: Bij het opstellen van de omgevingsvisie rekening houdt met het faciliteren van voldoende mobiliteitsoplossingen tussen de MRA en de rest van Noord Holland	Ingetrokken door Positief advies	Dit uitgangspunt nemen we mee in de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie en de Agenda Mobiliteit.
75	CDA, VVD	Verzoeken het college: 1 in het koersdocument t.b.v. het opstellen van de omgevingsvisie te onderzoeken dat windparken bij voorkeur op industrieterreinen worden geplaatst; 2 dat draagvlak bij bewoners uitgangspunt is bij windparken, omdat deze grote impact hebben op de landschapskwaliteit.	Ingetrokken door Positief advies	Ad1) Wij ondersteunen het eerste deel van de motie maar willen deze in bredere context plaatsen (zie ook de ruimtelijke verkenningen energietransitie). Wij willen in regionale energiestrategieën nader afstemmen en beoordelen welke locaties het meest geschikt zijn en dit ook afzetten tegen andere energiemodaliteiten. Meerdere onderzoeken hebben reeds plaatsgevonden en de ruimte op bedrijventerreinen is zeer beperkt. Dat is in de ruimtelijke verkenningen aangetoond als ook in de PlanMER van de herstructurering Wind op Land. Alleen op industrieterreinen levert een beperkte bijdrage, maar we zetten daar wel op in. Ad2) Het tweede deel van de motie ontraden we, omdat deze te absoluut is gesteld. Er kunnen zich situaties voordoen waarin draagvlak ontbreekt maar vanuit algemene belangen toch anders moet worden beslist.

Motie-nr.	Indienende partij	Inhoud Motie	Resultaat	Argumentatie GS advies
76	VVD, CDA	Van mening zijnde dat: - het goed is als beslissingen over kleine buitenplanse afwijkingen aan gemeenten wordt overgelaten; - spreken uit dat: Provinciale Staten streven om in de Provinciale Omgevingsvisie ruimte te geven aan de regio's en gemeenten en daarom in de Omgevingsverordening voor Noord-Holland geen aanvullende regels opnemen die gemeenten onnodig beperken in haar ruimtelijke taken.	Ingetrokken door Positief advies	Vanuit het uitgangspunt 'decentraal tenzij' is het nodig te beargumenteren waarom onderwerpen op provinciaal niveau moeten worden geregeld. Daarbij zal de provincie de gemeenten alleen kunnen beperken in de ruimtelijke taken als kan worden beargumenteerd dat dit vanwege het provinciaal belang/regionale opgave nodig is.
77	VVD	Roepen het College op om: bij het opstellen van de Provinciale Omgevingsvisie schaalvergroting en innovatie in de landbouw te faciliteren	Ingetrokken door Positief advies	Wij zien de motie als steun voor het door ons ingezette beleid. Wij stimuleren de landbouw om verder te innoveren en duurzaam rendabel te worden, waarbij schaalvergroting één van de opties is om dat te bereiken. Wij bieden nu ook al de ruimte in de huidige PRV aan de langlopende trend van schaalvergroting. Het vergroten van biodiversiteit is wel een randvoorwaarde voor duurzame agrarische ontwikkeling.
80	CDA, VVD	Verzoeken het College van GS in de concept Omgevingsvisie één of twee pilotgebieden aan te wijzen waar de mogelijkheid tot experimenteren ten behoeve van het verduur-zamen en andere ambities en doelstellingen van onze provincie mogelijk is	Ingetrokken door Positief advies	Dat zullen wij zeker meenemen als uitgangspunt, maar we vragen ruimte om daarover met uitgewerkte voorstellen bij PS terug te komen. We zullen ons daarbij richten op het benoemen van de randvoorwaarden waarbinnen experimenteeruimte gevonden kan worden, zodat de maximale keuze kan worden gegeven om experimenteeruimte te vinden.

Motie-nr.	Indienende partij	Inhoud Motie	Resultaat	Argumentatie GS advies
81	CDA, VVD	Verzoeken Gedeputeerde Staten in de concept Omgevingsvisie de regio's te beschrijven aan de hand van door de regio gemaakte Omgevingsvisies (en waar die er niet zijn er actief op te sturen dat deze ontwikkeld worden) en van daaruit per regio te bekijken welke provinciale kaders en regels op het gebied van klimaatverandering, bodem/water/lucht, biodiversiteit, economische transitie, energietransitie, mobiliteit en verstedelijking er nodig zijn	Ingetrokken door herformulering in motie 120, had wel Positief advies	Wij zijn positief over deze motie als we deze als volgt kunnen interpreteren: De regio's zijn ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij het opstellen van de Omgevingsvisie. De regio's zullen in de Omgevingsvisie worden beschreven. Tevens vindt het gesprek plaats met de regio's over hoe provinciale kaders aanvullend kunnen zijn op gemeentelijke regels en bevoegdheden. Hierbij ligt de focus op regionale opgaven. De door de regio's zelf opgestelde visies, beelden en schetsen vormen het vertrekpunt van de gesprekken. De regio's hebben nog geen Omgevingsvisies gemaakt. De Omgevingswet verplicht de gemeenten een Omgevingsvisie voor het eigen grondgebied op te stellen. In die zin hoeft er niet te worden gestuurd op het opstellen ervan, het is een wettelijke verplichting.
82	CDA	Roepen Gedeputeerde Staten op om bij het schrijven van de concept-omgevingsvisie - bij elke regel die opgesteld wordt, aan te geven welk aanmerkelijk provinciaal belang in het geding is en waarom het dus nodig is dat de provincie deze regel stelt - in deze motivatie op te nemen waarom het betreffende provinciale belang niet doelmatig en doeltreffend door de gemeentelijke besturen kan worden behartigd	Ingetrokken door herformulering in motie 120, had wel Positief advies	Wij zijn positief over deze motie als we deze als volgt kunnen interpreteren: 'Decentraal tenzij' is inderdaad een van de centrale uitgangspunten van de Omgevingswet. Bij het opstellen van de provinciale integrale regels voor de fysieke leefomgeving is het nodig te beargumenteren waarom wij het van belang vinden dit onderwerp op provinciaal niveau te regelen. De ingediende motie is hiermee in lijn. Daarbij merken wij op dat de in de motie genoemde regels opgenomen zullen worden in de (concept-) omgevingsverordening. De Omgevingsvisie bevat geen regels die juridische doorwerking hebben richting derden. Voor de term aanmerkelijk provinciaal belang kan, volgens de wet, worden volstaan met provinciaal belang. De prioritering van provinciale belangen is onderdeel van de Omgevingsvisie. Overigens gaat de tekst van de Omgevingswet niet uit van "aanmerkelijke" provinciale belangen, ondanks een daartoe destijds bij de Kamerbehandeling ingediende amendement van die strekking. Uiteindelijk bepalen Provinciale Staten zelf of er sprake is van een (aanmerkelijk) provinciaal belang.

Motie-nr.	Indienende partij	Inhoud Motie	Resultaat	Argumentatie GS advies
85	Partij voor de Dieren	Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om: in de Omgevingsvisie de wens van de inwoners van Noord-Holland ten aanzien van de groei van Schiphol te respecteren	Aanvaard	We zijn positief over deze motie als we deze zo mogen interpreteren dat het bij de ontwikkeling gaat om de focus te leggen op hinderbeperking in plaats van op het aantal vliegbewegingen In de Omgevingsraad Schiphol zijn daarbij, binnen randvoorwaarden, afspraken gemaakt over de groei van Schiphol na 2020. Ook de bewoners in de Omgevingsraad hebben daarmee ingestemd. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat ook de mening van de inwoners van Noord-Holland die in economische zin afhankelijk zijn van Schiphol wordt betrokken.
90	Partij voor de Dieren, ChristenUnie SGP, 50plus, Ouderenpartij NH	verzoeken het College van Gedeputeerde Staten op: - in de Omgevingsverordening omgevingswaarden op te nemen, in ieder geval voor lucht, water, bodem en geluid; - bij het vaststellen van deze waarden de normen van de WHO voor luchtkwaliteit en geluid en de KRW voor waterkwaliteit als uitgangspunt te nemen; - te streven naar realisatie van deze normen uiterlijk per 2050	Aanvaard	Ons uitgangspunt is de wettelijke normen te hanteren en dus geen extra normen in te zetten bovenop EU-beleid. Dit sluit niet uit dat er toekomstige ontwikkelingen kunnen zijn die invloed kunnen hebben op ons ambitieniveau. De motie sluit weliswaar goed aan bij de urgentie uit de Verkenningen NH2050 over de opgaven ten aanzien van de kwaliteit van bodem, water en lucht. Echter, het vaststellen van omgevingswaarden in de Omgevingsverordening op provinciaal niveau is alleen mogelijk indien de provincie bevoegd gezag is. We kunnen in de Omgevingsvisie een ambitie opnemen om ons in te spannen met betrokken partijen (met oog voor de economische consequenties) te streven naar het zo spoedig mogelijk behalen van de WHO- en KRW-normen. Sommige normen zullen ook al eerder behaald kunnen (en moeten) worden dan 2050.
92	Christen Unie SGP	verzoeken GS in de uitwerking van de omgevingsvisie: zorg te dragen dat in het koersdocument opgenomen wordt dat de huidige evaluatie van het effect van beleid op de klimaatverandering voortgezet wordt als sturingsinstrument om de klimaatdoelstellingen in 2050 te realiseren	Aanvaard	Zoals met uw Staten afgesproken, wordt momenteel een monitor ontwikkeld voor de stand van zaken van de energietransitie in Noord-Holland: de Staat van de transitie. Deze monitor geeft weer hoe de Noord-Hollandse energievraag zich de laatste jaren heeft ontwikkeld en in welke mate daarin wordt voorzien door duurzame bronnen. Ook wordt aangegeven hoe hoog de CO ₂ -emissies nog zijn. De ontwikkeling van de energievraag, de duurzame bronnen en de CO ₂ -emissies wordt ook zoveel mogelijk geduid. Het ligt in de rede deze monitor - al dan niet in aangepaste vorm - ook na deze Statenperiode te blijven gebruiken. Wij zullen dat in het Koersdocument opnemen.

Motie-nr.	Indienende partij	Inhoud Motie	Resultaat	Argumentatie GS advies
96	Christen Unie SGP	verzoeken GS in de uitwerking van de omgevingsvisie op te nemen dat: - de geluidsproductie, uitstoot en vervuiling veroorzaakt door Schiphol niet verder mag toenemen; - binnen deze voorwaarden groei van Schiphol mogelijk is.	Aanvaard	Wij vatten dit op als ondersteuning van onze inzet richting het Rijk die primair verantwoordelijk is voor het beleid op dit gebied. In de bestaande afspraken over Schiphol zijn randvoorwaarden voor geluid, uitstoot en vervuiling opgenomen waaraan Schiphol zich ook bij een verantwoorde groei in de toekomst moet houden. Overigens geldt voor ons veiligheid eveneens als een absolute randvoorwaarde.
100	CDA	In de concept Omgevingsvisie vraagstukken op het gebied van bereikbaarheid integraal te bekijken en te experimenteren met nieuwe wijze van vervoer, waarbij oog is voor een optimale combinatie van middelen	Ingetrokken door Positief advies	Wij onderkennen het belang van een integrale beoordeling van bereikbaarheid. De wijze waarop dit het beste kan, is echter nog niet duidelijk. In de Investeringsstrategie NH infrastructuur hebben we al gewerkt met een indicator voor de auto en voor het OV. Een indicator geldend voor alle modaliteiten is er nog niet. Eerdere pogingen hiertoe in den lande zijn niet succesvol geweest. Experimenteren om een optimale mix van maatregelen samen te stellen om de bereikbaarheid te faciliteren zien wij als wenselijk.
101	CDA	1 in de concept Omgevingsvisie de rol van de provincie op het gebied van woningbouw zo vorm te geven dat zij dienstbaar zijn aan gemeenten en regio's en 2 hen waar nodig bij de bouw van woningen zowel in ruimtelijke ordening, beleidsinhoudelijk als financieel actief ondersteunen, zodat er op beschikbare locaties daadwerkelijk tijdig goede woningen kunnen worden gebouwd en opgeleverd	Ingetrokken door Positief advies	Ad1) Wij zien deze motie als ondersteuning van het door ons ingezette beleid en zien dit als een passende rol. Ad2) Wij onderkennen de complexiteit om woningbouw te realiseren. De provincie en de gemeenten bouwen zelf geen woningen, maar bepalen de randvoorwaarden waaronder de markt de woningen bouwt. Deze motie constateert dat het gemeenten aan slagkracht zou kunnen ontbreken om dat proces te versnellen en dat de provincie daarvoor provinciale ambtelijke capaciteit en kennis zou moeten inzetten om dat op te lossen. Wij herkennen de geschetste situatie ten dele en constateren met u dat de woningbouwontwikkeling niet altijd van de grond komt. Wij zetten ons nu al met geld en capaciteit in. We kunnen dat echter niet overal en zijn in financiële zin begrensd. Het tweede deel van de motie valt daardoor niet in volle omvang uit te voeren. Wel zullen wij ons blijven inzetten om gemeentelijke uitvoering te ondersteunen of te verbeteren.

Motie-nr.	Indienende partij	Inhoud Motie	Resultaat	Argumentatie GS advies
120	CDA, D66, VVD, PvdA	<p>1 maatwerk toe te passen door rekening te houden met de eigen opgaven, kansen en uitdagingen van de verschillende regio's in onze provincie en na te gaan welke kaders en regels vanuit de provincie daarbij nodig zijn</p> <p>2 pas een kader en een regel te stellen als daarbij duidelijk gemaakt kan worden welk Provinciaal belang hiermee gediend is</p>	<p>Ingetrokken door Positief advies</p>	<p>1 In de Omgevingsvisie willen wij graag regionaal en gebiedsgericht maatwerk leveren.</p> <p>2 Wij zijn positief over deze motie als we deze als volgt kunnen interpreteren: 'Decentraal tenzij' is inderdaad een van de centrale uitgangspunten van de Omgevingswet. Bij het opstellen van de provinciale integrale regels voor de fysieke leefomgeving is het nodig te beargumenteren waarom wij het van belang vinden dit onderwerp op provinciaal niveau te regelen. De ingediende motie is hiermee in lijn.</p>

BIJLAGE 3: AANGENOMEN AMENDEMENTEN OP 18-12-2017

(volgende bladzijde)

A23 / 10-12-2017
- gewijzigd -

AANGENOMEN

Amendement Uitgangspunt Mobiliteit

Betreft agendapunt 9 (Koers Omgevingsvisie NH 2015)

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 18-12-2017, ter behandeling van de Koers Omgevingsvisie NH2050 (VD-81),

besluiten in bovengenoemd ontwerpbesluit na de woorden "Koers NH2050 vast te stellen" de volgende tekst toe te voegen:

, met dien verstande dat in het document Koers NH2050:

1. de tekst over mobiliteit op bladzijde 6 "c. Mobiliteit" wordt gewijzigd in:

"Onze ambitie is dat de inwoners en bedrijven van Noord-Holland zichzelf of producten effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden. De provincie zet zich in voor het versterken van mobiliteitsopties die hieraan bijdragen, zoals goede OV-verbindingen, uitstekende infrastructuur voor alle modaliteiten en technologische innovatie. Inwoners en bedrijven hebben zoveel mogelijk de vrijheid om hun eigen vervoerswijzen te kiezen. Zodanig dat het totale verkeers- en vervoersnetwerk optimaal wordt gebruikt en ten dienste staat van de ruimtelijk-economische ontwikkeling. We sturen op een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur. We streven naar een vorm van basisbereikbaarheid voor kleine kernen."

2. de tekst over mobiliteit op bladzijde 9 "Ontwikkeling van stad en land" wordt gewijzigd in:

"Uitgangspunt is – en daarop zal het verkeers- en vervoersnetwerk worden geoptimaliseerd – dat men zich effectief, veilig en efficiënt kan verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden. Daarbij heeft men zo veel mogelijk keuzevrijheid in het bepalen van zijn of haar vervoerswijze."

en gaan over tot de orde van de dag,

Michel Klein
ChristenUnie-SGP

Fred Kramer
GroenLinks

Toelichting

De Koers2050 is een visie op de lange termijn. Het puur en alleen uitgaan van "keuzevrijheid" als uitgangspunt voor de toekomst van de mobiliteit kan conflicteren met andere provinciale ambities.

Ook kan verabsoluteren van individuele keuzevrijheid conflicteren met het algemeen belang. Het is belangrijk om de effecten op klimaat, natuur en landschap mee te wegen bij vormgeving van de mobiliteit in de provincie, net zoals ruimtelijke en demografische ontwikkelingen. Het is passender om “effectief, veilig en efficiënt verplaatsen” als uitgangspunt te nemen, waar bij balans gezocht moet worden bij effecten op natuur, milieu, leefbaarheid en landschap. Uiteraard doet dit niets af aan de keuzevrijheid van individuele inwoners.

AANGENOMEN

Partij voor
de Dieren

Statenfractie Noord-Holland

A29/10-12-2017
agp x g

Amendement bodemdaling (samenwerking), koers NH 2050

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 18 december 2017, ter behandeling van de Koers Omgevingsvisie NH 2050;

besluiten in (concept) Koers NH 2050 het tekstdeel

“We zetten ons in om gebiedsgericht en in gezamenlijkheid met de partners die daar primair voor verantwoordelijk zijn de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen.” (pag. 6, kopje ‘klimaatverandering’)

te wijzigen in:

“We zetten ons in om gebiedsgericht en in gezamenlijkheid met de partners die daar *mede* voor verantwoordelijk zijn de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen.”

Toelichting

De tekst gaat er terecht vanuit dat er verschillende probleemeigenaren zijn en dat samenwerking tussen betrokken partijen nodig is om de bodemdaling effectief te kunnen aanpakken. De toevoeging dat de partners van de provincie daar ‘primair verantwoordelijk’ voor zijn, roept (ongewild) het beeld op dat de provincie niet tot de primair verantwoordelijke partijen behoort. Daarmee lijkt een voorschot te worden genomen op wie primair voor de kosten opdraait. Dat is niet verstandig en hoort ook niet thuis in een document dat focust op de hoofdambities. Het gebruik van de woorden ‘mede verantwoordelijk’ is hier op zijn plaats.

Fred Kramer
Linda Vermaas

BIJLAGE 4: REFERENTIE: VERKENNINGEN NH2050

Uit de Verkenningen NH2050 zijn de volgende 7 hoofdthema's van trends en ontwikkelingen, met hun kernopgaven, geformuleerd:

Klimaatverandering bedreigt onze leefomgeving

Klimaatscenario's laten een zeespiegelstijging zien van 25 tot 80 centimeter in 2085. Er zijn wetenschappers die met veel hogere stijgingen in 2100 rekening houden (tussen 6 en 60 meter). De eerder door het KNMI voor 2050 voorspelde extreemweersituaties blijken zich nu al voor te doen. Met veel overlast en maatschappelijke schade tot gevolg. Willen we Noord-Holland veilig houden tegen de dreiging van het water voor onze inwoners en aanwezige economische waarden? Zijn we daarom bereid om bij elke nieuwe ontwikkeling waterrobuust inrichten volgens het principe van meerlaagse veiligheid als leidend principe te hanteren?

- Hoe gaan we Noord-Holland beschermen tegen te veel water (veiligheid en overlast)?
- Hoe zorgen we in Noord-Holland voor voldoende en schoon zoetwater?
- Hoe gaan we bodemdaling tegen, met name in veengebieden?
- Hoe maken we Noord-Holland ruimtelijk klimaatbestendig en waterrobuust?

Bodem, water en luchtkwaliteit

- Hoe maken we afwegingen in de samenhang tussen ondergrond en bovengrond, zoals de wens tot het benutten van bodemenergie in relatie tot de kwaliteit van grondwater?
- Hoe zorgen we, als provincie, maar ook met de samenleving, voor een gezonde leefomgeving met een goede water-, bodem- en luchtkwaliteit?
- Hoe gaan we om met (de verschillende effecten van) bodemdaling en veenafbraak?

Biodiversiteit

In 42 jaar 58% verlies aan biodiversiteit wereldwijd. In Noord-Holland is nog 15% over van de oorspronkelijke totale hoeveelheid biodiversiteit. De biodiversiteit is in 2016 in Noord-Holland met 85% afgenomen ten opzichte van de oorspronkelijke ongestoorde situatie rond 1700. Prognoses van het PBL voorspellen een verder verlies van 10% in de komende 40 jaar. Afbreuk van onze ecosystemen heeft een negatieve invloed op de basis van ons leven. Willen we dat elke fysieke ingreep in het Noord-Hollandse landschap een bijdrage moet leveren aan het herstel van de biodiversiteit? Zijn we bereid te investeren in het vergroten van biodiversiteit binnen heel Noord-Holland?

- Wat gaat de provincie Noord-Holland ondernemen om het verlies aan biodiversiteit te stoppen?

- Wat gaat de provincie doen om het Natura 2000 netwerk te versterken met betere bescherming van natuur in de EU?
- Hoe compenseren we verlies aan biodiversiteit? Welke verbindingen gaan we leggen tussen doelen rond biodiversiteit en andere sectoren? Welke initiatieven moeten we nemen om de groene relatie tussen stad en land verder te versterken?

Economische transitie

De economie zit met name door mondiale ontwikkelingen in een grote transitie naar bijvoorbeeld circulaire economie, digitale economie (automatisering, technologische ontwikkelingen met effect op elk gebied, zowel op (landbouw)productie als mobiliteit), meer hybride vormen van bedrijfsvoering die zich niet meer verhouden met statische regels in wetten en verordeningen.

Wil de provincie vol inzetten op een top ICT-infrastructuur en letterlijk en regeltechnisch ruimte geven aan experimenten voor circulaire economie en hybride bedrijfsvormen?

- Waar zet Noord-Holland haar beperkte middelen in om het verdienvermogen te vergroten ten behoeve van grote investeringen?
- Hoe en waar faciliteren we de snel groeiende behoefte aan een goede digitale infrastructuur inclusief datacenters?
- Hoe kunnen we het adaptief vermogen verder vergroten?
- Hoe faciliteren we de transitie naar een circulaire economie?
- Hoe kunnen we bedrijven en instellingen ondersteunen om de omschakeling te maken die nodig is om te komen tot energietransitie en circulaire economie?
- Hoe zorgen we voor een stevige internationale positie van Schiphol, die garant staat voor een sterke positie van de MRA als een van de best bereikbare en aantrekkelijke locaties voor internationaal opererende bedrijven?
- Hoe zorgen we voor een duurzame agrosector die een bijdrage levert aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken?
- Hoe kunnen we energie-intensieve clusters in de regio rondom bijvoorbeeld logistiek en glastuinbouw verbinden aan opgaven rond energietransitie?
- Hoe faciliteren we een duurzame afstemming tussen arbeidsmarkt en onderwijs, die flexibel kan inspelen op die veranderingen?
- Hoe zorgen we voor behoud en/of (her-)ontwikkeling van leegstaand (cultuurhistorisch waardevol) vastgoed?
- Hoe geven we ruimte aan de toenemende vraag naar recreatieve en toeristische voorzieningen?

Energietransitie

De voortgaande klimaatverandering, geopolitieke verschuivingen en op den duur uitputting van grondstoffen maken energietransitie naar hernieuwbare bronnen urgenter dan ooit.

Wil de provincie inzetten op het ruim baan geven aan initiatieven voor hernieuwbare energiebronnen en de aanleg van smart grids? Moeten we sturen op doelen in termen van percentages hernieuwbaar of op de verschijningsvorm ervan?

- Hoe formuleren we meerjarig consistent beleid voor energietransitie?
- Welke no regret-maatregelen kunnen we nemen?
- Welke beleidskaders wil de provincie desgewenst verruimen om de energietransitie te bewerkstelligen?
- Welke bijdrage wil de provincie leveren aan het verduurzamen van de gebouwde omgeving?
- Hoe helpen we de glastuinbouw om te transformeren naar energieproducent en CO₂ consument?
- Welke bijdrage wil de provincie leveren aan het aanpassen van het energienetwerk?

Mobiliteit

De behoefte aan mobiliteit neemt verder toe, waarbij verplaatsingspatronen steeds diffuser worden en de impact en snelheid van technologische veranderingen omkleed zijn met tal van onzekerheden.

Moeten we ervoor kiezen om in het verstedelijkte zuiden in te zetten op binnenstedelijke verdichting, bij voorkeur bij OV-knooppunten, en op uitbreiding en aanpassing van het regionale OV-systeem? En zouden we in het noorden moeten inzetten op individueel vervoer en vraagafhankelijk OV met inzet van nieuwe technologie?

- Hoe stemmen we ruimtelijke ontwikkelingen en de mobiliteitsvraag op elkaar af?
- Hoe verwerken we de grotere druk op de capaciteit én garanderen we de kwaliteit van mobiliteitsnetwerken (van fiets, openbaar vervoer, wegverkeer en vaarwegen)?
- Hoe zorgen we ervoor dat Noord-Holland een aantrekkelijke omgeving blijft om in te wonen, werken en recreëren?
- Hoe gaan we om met de toenemende vraag naar mobiliteitskeuzes en de tegelijkertijd vervagende grens tussen de verkeersmodaliteiten?
- Welke bijdrage willen we leveren aan het verduurzamen van mobiliteit?
- Hoe spelen we in op veranderingen op het gebied van het goederenvervoer?
- Hoe houden we grip op de verkeersveiligheid?
- Hoe zorgen we voor beveiliging en beschikbaarheid van data?

Verstedelijking

De woningbehoefte voor NHZ en NHN tot 2040 bedraagt respectievelijk 200.000 en 20.000 woningen, een factor 10 (verschil).

In Noord-Holland wordt met voorrang binnenstedelijk gebouwd. De prognoses laten ook in lage scenario's nog groei zien in de MRA. In Noord-Holland Noord is er een geringere groei en in het laagste scenario zelfs krimp. Tegelijkertijd is er steeds meer structureel leegstaand vastgoed en kunnen er leefbaarheidsproblemen in verouderde nieuwbouwwijken ontstaan. Moet de resterende woningvraag eerst gefaciliteerd worden in structureel leegstaand vastgoed en gebruikt worden voor herstructurering van bestaande verouderde wijken voordat aan uitleglocaties wordt gedacht?

Wonen, werken en recreëren concentreren zich verder in de stad en stedelijke agglomeraties, met tot gevolg druk op de stad en het omliggende landschap.

Betekent een principe van duurzame verstedelijking, met vooral binnenstedelijk verdichten in de MRA, dat recreatieve doeleinden binnen het metropolitaan landschap het primaat krijgen?

- Waar geven we ruimte aan de opgave uit de demografische prognoses om 200.000 woningen in Noord-Holland Zuid en 20.000 woningen in Noord-Holland Noord te bouwen?
- Hoe kunnen we intensiever en inventiever verdichten in de bestaande kernen?
- Hoe koppelen we de verdichtingsopgave nog beter dan nu aan de verbetering van de kwaliteit van leven in de steden en kernen?
- Hoe zorgen we ervoor dat de verdichting- en verstedelijkingsopgaven zo goed mogelijk worden gefaciliteerd en we tegelijkertijd de functie van de luchthaven Schiphol versterken?
- Hoe houden we het voorzieningenniveau in de hele provincie op peil?
- Hoe dragen we bij aan de toenemende verdichting van de steden met zorg voor een goede integratie van groen?
- Hoe zorgen we dat de verstedelijking in Noord-Holland de kwaliteit en openheid van het landschap zo goed mogelijk handhaaft en zelfs versterkt?

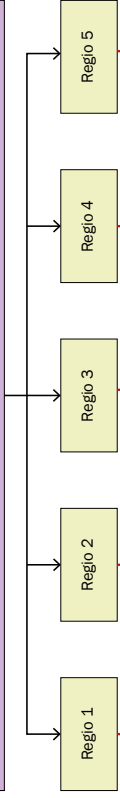

BIJLAGE 5: STROOMSCHEMA HOOFDAMBITIES

Stroomschema, samenhang ambities Koers NH2050,
PS-debat, aanvaarde en positief geadviseerde moties op 13
november 2017 en aangenomen amendementen op 18
december 2017 (volgende bladzijde)

Moties: 65, 76, 81, 82, 102

We gaan uit van het principe 'lokaal wat kan, regionaal wat moet', gelet op de diversiteit aan regio's, om ruimte te bieden aan maatwerk en om vorm te kunnen geven aan een werkbare samenwerking. Hierbij staat de opgave centraal en bepaalt de wijze van sturing en samenwerking.

Klimaatverandering

Onze ambitie is een klimaatbestendig en waterrobuust Noord-Holland. We ontwikkelen en richten stad, land en infrastructuur klimaatbestendig en waterrobuust in. We zetten ons in om gebiedsgericht en in gezamenlijkheid met de partners die daar mede voor verantwoordelijk zijn de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen.

Moties: 67, 90, 92, A29

Gezond en veilig

Onze ambitie is het behouden en waar mogelijk verbeteren van de kwaliteit van bodem-, water- en lucht, externe veiligheid, geluidbelasting en (ontwikkelingen in) ondergrond. In elk geval voldoen we aan de wettelijke normen, en waar mogelijk meer. We spannen ons in om samen met onze partners zo spoedig mogelijk aan de KRW-normen voor water en aan de WHO-normen voor luchtkwaliteit te voldoen, doch uiterlijk in 2027 wat betreft de KRW-normen en 2050 wat betreft de WHO-normen.

Moties: 66, 90

Biodiversiteit en natuur

Onze ambitie is om de biodiversiteit in Noord-Holland te vergroten, ook omdat daarmee andere ambities/doelen kunnen worden bereikt, zoals een gezonde leefomgeving, economische duurzame landbouw, bodem- en waterkwaliteit, aantrekkelijke verstedelijking en klimaatadaptatie.

Energietransitie

Onze ambitie is dat Noord-Holland als samenleving in 2050 volledig klimaatneutraal en gebaseerd is op (een maxi-

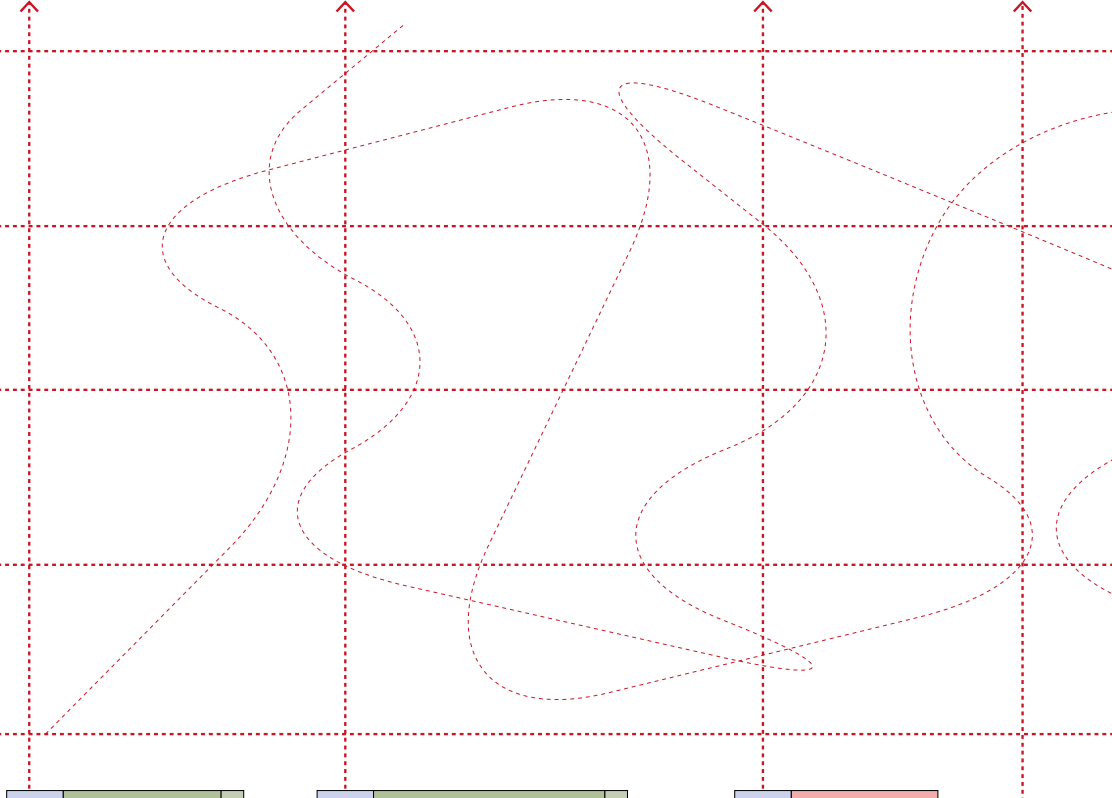
Leefomgeving

We staan voor een gezonde en veilige basis van de leefomgeving, maar sluiten een verhoging van deze ambitie in de toekomst niet uit.

Samenleving

MISSION STATEMENT:
Om het relatief hoge welvaarts- en welzijnsniveau voor de mensen in Noord-Holland in de toekomst vast te kunnen houden, richten we ons op een goede balans tussen economische groei en leefbaarheid, zodanig dat bij veranderingen een gezonde en veilige leefomgeving en voor natuur en biodiversiteit overeind blijven.

- Komt voort uit aangenomen moties en amendementen**
- Komt voort uit ingediende en ingetrokken moties met positief advies**
- Komt voort uit kernwoorden debat 9 oktober**
- Geen uitspraken over gedaan door PS / GS**

male inzet op opwekking van) hernieuwbare energie. Daarom bieden we de ruimte aan de noodzakelijke energietransitie en daanvoor benodigde infrastructuur. Rekening houdend met de ambities voor verstedelijking en landschap. We monitoren de ontwikkeling van de energievraag, het aandeel duurzame energie en de hoogte van de CO₂-uitstoot.

Moties: 75, 92

Gebruik van de leefomgeving

We willen ruimtelijk ontwikkelingen faciliteren, onder voorwaarde van behoud en ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit.

Moties: 66

Economische transitie

Onze ambitie is een duurzame economie, met innovatie als belangrijke motor. We bieden daarom ruimte aan de ontwikkeling van circulaire economie, duurzame landbouw, energietransitie en experimenten.

Moties: 77, 80, 85, 96

Wonen en werken

Onze ambitie is dat vraag en aanbod van woon- en werklocaties (kwantitatief en kwalitatief) beter met elkaar in overeenstemming zijn. De woningbouwbehoefte wordt vooral in en aansluitend op de bestaande verstedelijkte gebieden gepland, in overeenstemming met de kwalitatieve behoeftes en trends. Duurzaamheid van de totale voorraad is uitgangspunt.

Moties: 68, 69, 101

Mobilititeit

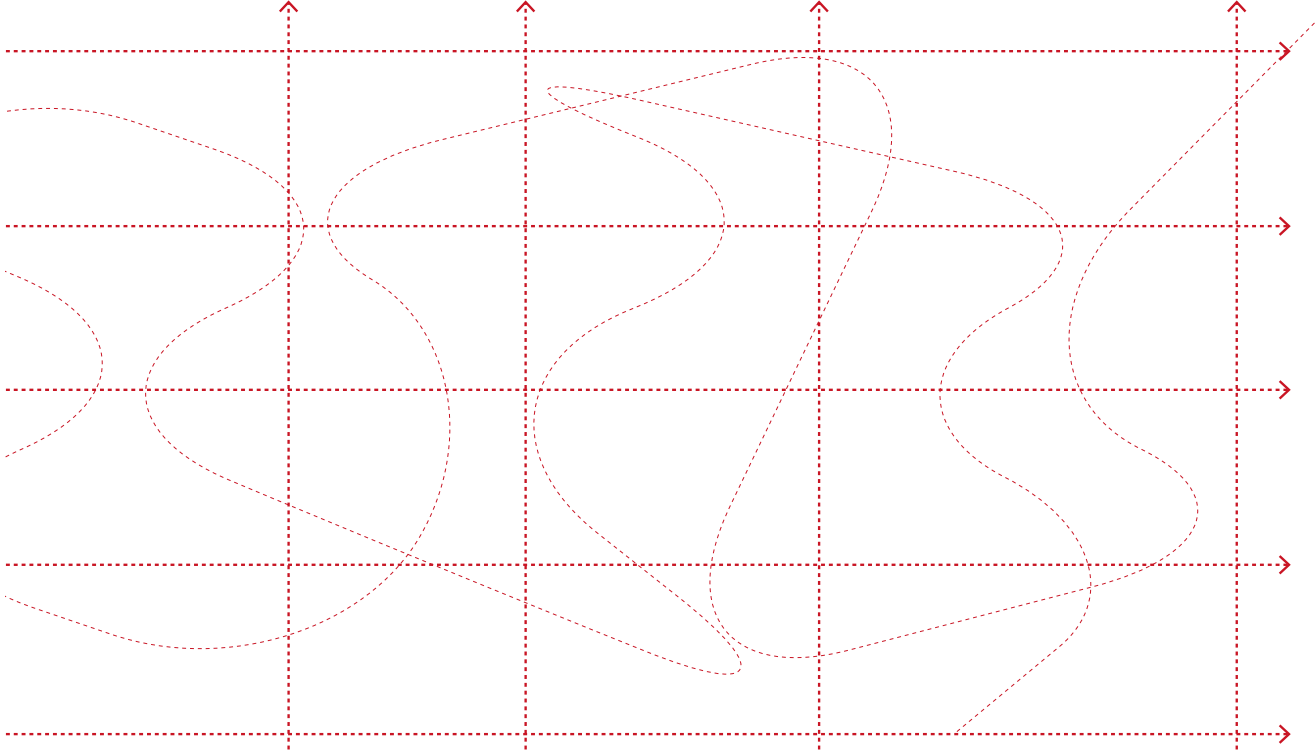
Onze ambitie is dat de inwoners en bedrijven van Noord-Holland zichzelf of producten efficiënt, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden. De provincie zet zich in voor het versterken van mobilitiesopties die hieraan bijdragen, zoals goede OV-verbindingen, uitstekende infrastructuur voor alle modaliteiten en technologische innovatie. Inwoners en bedrijven hebben zoveel mogelijk de vrijheid om hun eigen vervoerswijzen te kiezen. Zodat het totale verkeers- en vervoersnetwerk optimaal wordt gebruikt en ten dienste staat van de ruimtelijk-economische ontwikkeling. We sturen op een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur. We streven naar een vorm van basisbereikbaarheid voor kleine kernen.

Moties: 70, 74, 100, A23

Landschap

Onze ambitie is het benoemen, behouden en versterken van de unieke kwaliteiten van de diverse landschappen en de cultuurhistorie.

Moties: 69

Colofon

Kernteam:

Lieve van den Boogaard, David Bosch, Ton Bossink, André van Eijk, Michiel de Graef, Bart van Leeuwen, Imre de Roo, Joke Schaap, Jurjen Tjarks, Rina van der Werf

Projectgroep:

Lutine de Boer, (Gemeente Alkmaar), Marisse Boegheim (Waternet namens de Waterschappen Amstel, Gooi en Vecht, Hollands Noorderkwartier en Rijnland), Gerda Dinkelman, Hans Groot, Geert Haenen, Peter Harmsen (Rijkswaterstaat), Mira Heesakkers, Delia Hofman, Karin van Hoof, Mirjam Iding, Rianne Klein Koerkamp (gemeente Hollands Kroon), Nils Klopper, Myra van Munster (gemeente Hollands Kroon), Harry van der Pijl, Gideon Ravesteijn, Edwin Rem, Sanne Ruijs, Robert Sabée, Erik Vos (Gemeente Hoorn), Koos van Zanen (gemeente Amsterdam), Christiaan van Zanten (regio Gooi- en Vechtstreek), Ingmar Zwier (Gemeente Den Helder)

Met dank aan:

O.a. vanuit expertsessies en werkateliers:

Intern:

Titus Ahrens, Maaïke Alles, Wendy Ates-Janssens, Rogier Baars, Jeanot van Belkom, Ton Berkhout, Jelle Blaauwbroek, Marianne de Boer, Marijn Bos, Evert Bron, Jos van Brussel, Annebet van Duinen, Marjolein Geirnaert, Eva Gijbels, Nic Grandiek, Bert Grotenhuis, Coen Hanschke, Nadav Haran, Arjan Hassing, Jochiem Hendriksen, Désirée Henfling, Parvin Hoseini, Anneke Houdijk, Maaïke Kamps, Rieneke Kanne, Marloes Konterman, Fleur Meijer, Anne Weiike Noorman, Ad Stavenuiter, Stephan Melis, Harm Jan Mostert, Ton Oortman Gerlings, Ruurd Postma, Olga Prins, Anne de Rooij, Manon Sernee, Noemi von Meijenfheldt, Jan Willem Mollema, Charles van Schaik, Francien Scholvinck, Bram Schout, Kalle van Seeters, Andre Smit, Linda van Soerland, Harry Steenbergen, Gerke Veenboer, Chris de Veer, Maartje van der Ven, Jacqueline Verwindt, Jan-Jaap Visser, Hans Vonk, Rien Wezenberg, Riekje Wiersma, Jan Wijkhuizen, Ton de Wit

Extern:

Enrico van Aggelen, Rogier Beenders, Chantal ter Braak, Hans Claus, Jos Dekker, Marcel Doyer, Ko Droogers, W. Duijster, Jos Feijtel, Ingrid Giebels, Erwin de Groot, Stijn Grove, Maran van Heeswijk, Finette van der Heide, Arthur Helling, John van den Heuvel, Peter Heuvelink, Franke Hoekstra, Laudia van Holsteijn, Richard Hoving, Jan Ipema, Martijn de Jong, Peter Joustra, Dolf Kern, Erna Krommendijk, Corien Kuipers, Henk van der Linden, Piet van der Linden, Anne Melchers, Jamilja van der Meulen, Ard Mooij, Jeroen Noot, Peter van Oeveren, Edwin Oskam, Hans Overbeek, Jan Overtoom, Anke Pronk, Leendert Rimmelink, Tessa de Ruyter, Jocelyn Schaap, Margriet Schepman, Karel Schoenaker, Alex Schotman, Hans Stammes, Laura Steur, G.J. Stokreef, Kees Stoop, Andre Struker, Petra Tiel, Cees Tip, Kees Turnhout, Rona Uitentuis, Nico van Nijendaal, Co Verdaas, Jaap Verkiel, Egbert de Vries, Sander van Voorn, Andries de Weerd, Gert Jan Winter, David Woude, Eddy Yedema, Jeroen Zomer

Daarnaast zijn vier gemeentesessies gehouden (twee in de Metropoolregio Amsterdam en twee in Noord-Holland Noord), gevolgd door een ambtelijk werkcongres op 15 juni 2017 en een bestuurlijk congres op 13 juli 2017, waaraan vertegenwoordigers van 34 gemeenten, vertegenwoordigers van de veiligheidsregio's en vertegenwoordigers van regio Gooi- en Vechtstreek en Stadsregio Amsterdam hebben deelgenomen.

Speciale dank aan alle Noord-Hollanders en andere geïnteresseerden die aan ons panelonderzoek hebben meegedaan en die ons volgen en actief zijn op onze Facebook-pagina JouwNoord-Holland.nl.

HAARLEM, DECEMBER 2017

2050